

**STRUČNO MIŠLJENJE HKA O ZNAČENJU POJMA „GRAFIČKI PRIKAZ“
IZ ČLANKA 81. STAVAK 2. ZAKONA O GRADNJI
(„NARODNE NOVINE“ BROJ 153/13 I 20/17)**

1. UVOD

U postupku savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, vezano uz Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o gradnji, u javnom savjetovanju održanom od 22. prosinca 2016. godine, do 06. siječnja 2017. godine, Hrvatska komora arhitekata (HKA) je predlagatelju – Ministarstvu graditeljstva i prostornoga uređenja (MGiPU) u redovnoj proceduri između ostaloga dostavila i svoj prijedlog za ponovno uvrštenje idejnog rješenja / idejnog projekta u Zakon o gradnji.

Prijedlog HKA je glasio:

Predlažemo da stavak (2) članka 81. glasi:

"U zahtjevu za utvrđivanje posebnih uvjeta navode se podaci koji su u smislu posebnog propisa potrebni za utvrđivanje posebnih uvjeta ili se uz zahtjev, ako je to potrebno, prilaže idejno rješenje ili idejni projekt namjeravanog zahvata u prostoru koji sadrži, odnosno, prikazuje podatke koji su u smislu posebnih propisa potrebni za utvrđivanje posebnih uvjeta."

Obrazloženje:

S obzirom na značenje i posljedice kvalitetnog utvrđivanja posebnih uvjeta za investicijski projekt, Hrvatska komora arhitekata posebno ističe nužnost i važnost obvezne izrade idejnog projekta ili idejnog rješenja, izrađenog i ovjerenog od strane ovlaštenih projektanata pojedinih struka, temeljem kojega će javnopravno tijelo utvrditi i izdati posebne uvjete. Idejni projekt, odnosno, idejno rješenje su uvriježeni stručni nazivi, te ne vidimo razlog uvođenja novih termina pogotovo što je idejni projekt već određen "Zakonom o prostornom uređenju", a postoji i pravilnik kojim se propisuje obvezni sadržaj i elementi idejnog projekta: "Pravilnik o obveznom sadržaju idejnog projekta" ("Narodne novine", br. 55/14, 41/15, 67/16). Osim toga, u praksi dio javnopravnih tijela traži dokumentaciju izrađenu u formi idejnog projekta ili idejnog rješenja za utvrđivanje posebnih uvjeta. U nastavku izdvajamo neke od primjera: "Pravilnik o izdavanju vodopravnih akata" ("Narodne novine", br. 78/10, 79/13, 9/14), u čl. 5. propisuje obvezu izrade idejnog projekta, kao i obavezni sadržaj idejnog projekta, temeljem kojeg se utvrđuju vodopravni uvjeti.

"Hrvatska elektroprivreda" u svrhu izdavanja prethodne elektroenergetske suglasnosti (PEES) uvjetuje minimalno izradu opisa i idejnog rješenja zahvata u prostoru ili idejnog projekta zahvata u prostoru, s obaveznim sadržajem što je navedeno u obrascu za podnošenje zahtjeva koji je dostupan na mrežnim stranicama HEP-a

(link:http://www.hep.hr/ods/UserDocs/Images/dokumenti/Obrasci/Zahtjev_za_izdavanje_prethodne_elektroenergetske_suglasnosti.pdf).

"Gradska plinara Zagreb" u postupcima utvrđivanja energetske uvjeta, potvrde o usklađenosti s energetske uvjetima i energetske suglasnosti kao prilog zahtjevima, uvjetuju dokumentaciju izrađenu u formi idejnog rješenja

(link: <http://www.plinara-zagreb.hr/default.aspx?id=381>).

MGiPU je, kao predlagatelj Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o gradnji odbio prijedlog HKA, uz slijedeće obrazloženje:

Ne prihvaća se prijedlog da stavak 2. članka 81. glasi: "U zahtjevu za utvrđivanje posebnih uvjeta navode se podaci koji su u smislu posebnog propisa potrebni za utvrđivanje posebnih uvjeta ili se uz zahtjev, ako je to potrebno, prilaže idejno rješenje ili idejni projekt namjeravanog zahvata u prostoru koji sadrži, odnosno, prikazuje podatke koji su u smislu posebnih propisa potrebni za utvrđivanje posebnih uvjeta."

Navedeno iz razloga što je izrada idejnog rješenja je skuplja i dulje se izrađuje od grafičkog prikaza. Vezano uz iznošenje okolnosti oko postupanja javnopravnih tijela (dio javnopravnih tijela traži dokumentaciju izrađenu u formi idejnog projekta ili idejnog rješenja za utvrđivanje posebnih uvjeta) ukazujemo da je postupanje spomenutih tijela protivno Zakonu o gradnji.

2. VAŽEĆI ČLANAK 81. ZAKONA O GRADNJI

Sada važeći članak 81. Zakona o gradnji ("Narodne novine" broj 153/13 i 20/17) glasi:

(1) U svrhu izrade glavnog projekta za građenje građevine za koju se prema posebnom zakonu ne izdaje lokacijska dozvola javnopravno tijelo određeno posebnim propisom po zahtjevu investitora utvrđuje posebne uvjete u slučaju u kojem je to propisano posebnim propisom.

(2) U zahtjevu za utvrđivanje posebnih uvjeta navode se podaci koji su u smislu posebnog propisa potrebni za utvrđivanje posebnih uvjeta ili se uz zahtjev prilaže opis i grafički prikaz namjeravanog zahvata u prostoru koji sadrži, odnosno prikazuje podatke koji su u smislu posebnog propisa potrebni za utvrđivanje posebnih uvjeta, a kojega izrađuje ovlašteni arhitekt, odnosno ovlašteni inženjer odgovarajuće struke.

(3) Javnopravno tijelo dužno je na zahtjev investitora utvrditi posebne uvjete ili zahtjev za njihovo utvrđivanje rješenjem odbiti u roku od petnaest dana od dana primitka urednog zahtjeva.

(4) Javnopravno tijelo od investitora ne može u svrhu utvrđivanja posebnih uvjeta tražiti plaćanje predujma troškova, odnosno troškova utvrđivanja posebnih uvjeta, osim plaćanja upravne pristojbe niti dostavu, odnosno izradu drugih dokumenata ili elaborata, osim opisa i grafičkog prikaza namjeravanog zahvata u prostoru iz stavka 2. ovoga članka ili elaborata koji je prema posebnom zakonu uvjet za utvrđivanje posebnih uvjeta.

3. KAKO JE ZAKON DEFINIRAO ZNAČENJE POJMA GRAFIČKI PRIKAZ, IDEJNO RJEŠENJE I IDEJNI PROJEKT

Prema odredbama Zakona o gradnji, grafički prikaz je pojam koji se koristi vezano uz namjeru investitora da provede određeni zahvat u prostoru, a koji treba osigurati podatke potrebne za utvrđivanje posebnih uvjeta. Izrađuje ga ovlašteni arhitekt, odnosno ovlašteni inženjer odgovarajuće struke.

Zakonodavac značenje navedenog pojma ne definira pojmovnikom iz članka 3. Zakona o gradnji, već ga prepušta proizvoljnom tumačenju sudionika u gradnji / nadležnih referenata, ne vodeći računa o učincima i posljedicama nedorečenosti Zakona, interesu naručitelja i javnom interesu.

Zakonodavac ne propitkuje zbog čega neka javnopravna tijela zahtijevaju idejni projekt / idejno rješenje za definiranje uvjeta gradnje, već utvrđuje kako je slučaju uvjetovanja posebnih uvjeta dostavljanjem idejnog projekta / idejnog rješenja postupanje javnopravnih tijela, citiramo: „... *protivno Zakonu o gradnji.*“

Zakonodavac, bez da je definirao pojmove i cjelovito sagledao pripremu investicijskog projekta, konstatira da je: „...*izrada idejnog rješenja skuplja i dulje se izrađuje od grafičkog prikaza*“, nimalo ne vodeći računa o učincima takve procjene / takvog propisa, u odnosu na njegovu praktičnu provedivost, posljedice - produljeno trajanje postupka, kvalitetu i cijenu konačnog zahvata u prostoru, odnosno, ne vodeći računa o interesu naručitelja i javnom interesu.

Važeći Zakon o prostornom uređenju („Narodne novine“ broj 153/13) ne definira pojam grafičkog prikaza, a idejno rješenje spominje tek kao sastavnicu idejnog projekta u čl. 128. st. 1. toč. 2., te u čl. 55., u sklopu odredbi za provedbu prostornih planova lokalne razine, kada se, po potrebi, određuje obveza provedbe javnog arhitektonskog natječaja za odabir idejnog rješenja za zgrade i druge zahvate u prostoru.

Idejni projekt definiran je čl. 128., na slijedeći način:

1) Idejni projekt je skup međusobno usklađenih nacрта i dokumenata struka koje, ovisno o vrsti zahvata u prostoru, sudjeluju u projektiranju, kojima se:

1. daju osnovna oblikovno-funkcionalna i tehnička rješenja zahvata u prostoru (idejno-tehničko rješenje)

2. prikazuje smještaj jedne ili više građevina na građevnoj čestici i/ili unutar obuhvata zahvata u prostoru i

3. određuju osnovna polazišta značajna za osiguravanje postizanja temeljnih zahtjeva za građevinu i drugih zahtjeva za građevinu.

(2) Idejni projekt mora na neposredan i odgovarajući način sadržavati sve podatke potrebne za izdavanje lokacijske dozvole (lokacijske uvjete) te mora biti izrađen na način iz kojeg je vidljivo da su projektirana idejno-tehničko rješenja u skladu s propisima i aktima u skladu s kojima se izdaje lokacijska dozvola i posebnim propisima kojima se uređuje zaštita okoliša i prirode.

(3) Smještaj građevine unutar obuhvata zahvata u prostoru i obuhvat zahvata u prostoru prikazuju se u idejnom projektu, ovisno o vrsti i veličini zahvata u prostoru na preslici katastarskog plana, Hrvatskoj osnovnoj karti (M 1:5000), na ortofoto karti odgovarajućeg mjerila, odnosno odgovarajućim koordinatama.

(4) Ako je za organizaciju gradilišta na kojem će se provesti zahvat u prostoru za koji se izrađuje idejni projekt, potrebna privremena građevina, idejni projekt sadrži i tehničko rješenje privremene građevine.

Pravilnikom o obveznom sadržaju idejnog projekta („Narodne novine“ broj 55/14, 41/15, 67/16 i 23/17), ne definiraju se pojmovi grafičkog prikaza, idejnog rješenja i idejnog projekta, već se u čl. 2. st. (1) i (2) utvrđuje kako se:

(1) Idejni projekt izrađuje se za provedbu zahvata u prostoru određenog projektnim zadatkom i po potrebi prethodno izrađenim idejnim rješenjima.

(2) Idejni projekt izrađuje se u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju (u daljnjem tekstu: Zakon), prostornim planom i drugim propisima donesenim na temelju Zakona, idejnim rješenjem odabranim na temelju Zakona, posebnim propisima, posebnim uvjetima, elaboratima čija izrada prethodi izradi idejnog projekta na temelju posebnih propisa te uvjeta koji se utvrđuju u postupku procjene utjecaja zahvata na okoliš i u postupku ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu.

4. DEFINICIJE POJMA GRAFIČKI PRIKAZ, IDEJNO RJEŠENJE I IDEJNI PROJEKT U OPĆIM AKTIMA HKA

U Pravilniku o standardu usluga arhitekata koji je donijela Skupština Hrvatske komore arhitekata na sjednici održanoj 13. prosinca 2013. godine nije definiran pojam grafičkog prikaza.

Idejno rješenje je definirano člankom 3. t. 7. Pravilnika na slijedeći način:

7. Idejno rješenje jest vrsta stručne usluge kao temelj za izradu idejnog projekta. Idejnim rješenjem se odabiru najpovoljnije varijante od mogućih, koje se tijekom njihove izrade provjeravaju. Idejno rješenje u pravilu predstavlja i najpovoljnije od varijantnih rješenja i sadrži osnovne principe rješenja za pojedine inženjerske discipline.

Nadalje u GLAVI III PROJEKTI u članku 43. Pravilnika opisane su faze poslova arhitektonskog projektiranja zgrada te su pojmovi idejno rješenje i idejni projekt definirana na slijedeći način:

2. Idejno rješenje

Idejno rješenje jest prva faza idejnog projekta i predstavlja osnovu za izradu idejnog projekta.

Idejno rješenje predstavlja odabir najpovoljnije varijante od mogućih, koje se tijekom izrade idejnog rješenja provjeravaju.

Idejno rješenje predstavlja grafičku provjeru koncepta ili projektnog programa.

Idejno rješenje sadrži sljedeće elemente:

- osnovne podatke o smještaju zgrade u prostoru,
- osnovne podatke o prostornim gabaritima zgrade,
- osnovnu funkcionalnu i organizacijsku shemu,
- osnovna obilježja tlocrtnog rješenja,
- osnovne elemente oblikovanja,
- osnovne elemente za kvantifikacije (površine, volumeni).

3. Idejni projekt

Analiza podloga i uvjeta

Usaglašavanje ciljeva (granični uvjeti, sukobi ciljeva)

Sastavljanje projektnog kataloga ciljeva (programski ciljevi)

Razrada projektnog koncepta uključujući i ispitivanje alternativnih rješenja jednakih zahtjeva s grafičkim prikazima i analizama, npr. pokusni prikazi, linijske skice, eventualno s objašnjenjem

Integriranje rješenja projektanata drugih struka

Razjašnjavanje i tumačenje bitnih urbanističkih, oblikovnih, funkcionalnih, tehničkih, građevno-fizikalnih, privrednih, energetskih, bioloških i ekoloških odnosa, procesa i uvjeta

Pripremni razgovori s vlastima i ostalim stručnim sudionicima u projektiranju o mogućnosti dobivanja dozvola

Procjena troškova prema "Prilogu A"

Sažetak svih rezultata ove faze projektiranja

5. DEFINICIJE POJMA GRAFIČKI PRIKAZ, IDEJNO RJEŠENJE I IDEJNI PROJEKT U STRUČNOJ LITERATURI

U knjizi prof. dr. sc. Srečka Pegana, dipl. ing. arh. (između ostaloga i dugogodišnji član Savjeta prostornog uređenja Države, pri MGiPU-u), Osnove urbanističkog i graditeljskog zakonodavstva s tumačenjem stručnih pojmova (Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2006.), u poglavlju: Tumačenje stručnih pojmova urbanističkog i prostornog planiranja i zaštite okoliša, ne postoji formulacija grafičkog prikaza, a za kategorije idejnog rješenja / idejnog projekta se kaže:

Idejno rješenje – dokumentacija kojom se određuju osnovna obilježja planiranog zahvata (arhitektonska ili urbanistička, temeljno oblikovno i funkcionalno rješenje). Idejno rješenje je važno za izradu preinvesticijske studije i temelj je za određenje

konačnog programa realizacije. Sadržaj i mjerila ovise o veličini i složenosti planiranog zahvata. Najčešće sadrži: planove uređenja ili arhitektonske nacрте, obrazloženje koncepcije, trodimenzionalni prikaz, podatke o posebnoj operemi i sl.).

Idejni projekt zgrade – projekt građevine (zgrade) sa svim potrebnim podacima i uputama za izradu glavnog projekta; skup međusobno usklađenih nacрта i dokumenata kojima se daju osnovna oblikovno-funkcionalna i tehnička rješenja građevine te njen smještaj u prostoru. Sadržaj i mjerila ovise o građevini, a najčešće sadrži: nacрте građevine, nacрте rasporeda opreme, načela unutrašnjeg uređenja zgrada i uređenje okoliša, temeljne podatke o građevnim instalacijama, tehnički opis, osnovne podatke o istražnim radovima, trodimenzionalni prikaz, procjenu troškova realizacije i sl. (mjerila 1:200 do 1:500). Dio je investicijske studije.

U knjizi prof. dr. sc. Nenada Lipovca (Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2014.) dipl. ing. arh., Englesko – hrvatski stručni pojmovnik za urbaniste, prostorne planere, arhitekте i krajobrazne arhitekте, u rubrici 0664, navodi se definicija arhitektonskog projekta: Arhitektonski projekt - Projekt izrađen od strane ovlaštenog arhitekta za potrebe izgradnje bilo koje zgrade ili građevine.

6. PRIJEDLOG STRUČNOG MIŠLJENJA HKA O ZNAČENJU POJMA GRAFIČKI PRIKAZ

Polazeći od:

- odredbi Zakona o prostornom uređenju,
- odredbi Pravilnika o standardu usluga arhitekata,
- važnog, u regulatornoj praksi zanemarenog pojma studije uvjeta za realizaciju investicijskog projekta, prof. dr. sc. S. Pegana, kojim se ističe nužnost izrade idejnog rješenja, kao važnog segmenta za izradu predinvesticijske studije i temelja za određenje konačnog programa realizacije,
- spoznaja o poslovnoj praksi svojih članova, u postupcima pribavljanja uvjeta za gradnju / lokacijskih uvjeta,

Upravni odbor HKA, temeljem članka 19. stavak 5. Statuta HKA („Narodne novine“ broj 140/15 i 43/17), a u nedostatku jasnog i jednoznačnog zakonskog tumačenja termina grafičkog prikaza, te imajući u vidu praktičnu i uvriježenu stručnu i poslovnu praksu, daje slijedeće

STRUČNO MIŠLJENJE

Termin „grafički prikaz“ iz članka 81. stavak 2. Zakona o gradnji („Narodne novine“ broj 153/13 i 20/17) potrebno tumačiti kao idejno rješenje, budući jedino takav skup međusobno usklađenih nacрта i dokumenata / takva razina razrade, osigurava uvid u to da su projektirana idejno-tehničko rješenja u skladu s propisima i aktima prema kojima se utvrđuju posebni uvjeti gradnje, te da je isti usklađen s posebnim propisima kojima se uređuje zaštita okoliša i prirode.